

มาตรฐานรายงานทางการเงิน ว่าด้วยเครื่องมือป้องกัน ความเสี่ยง

“หลังจากที่ได้พบกับบทความความคลาเยียดไปแล้วไม่ต่ำกว่า 2 บทความ จากผู้เขียน และคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี ผู้อ่านคงเริ่มสงสัยว่าบทความที่กำลังนำเสนอวันนี้ เป็นเรื่องของอะไรพอकिनเชื่อมบทความ คงพอจะสื่อความได้ในระดับหนึ่งแล้วก็คือเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงที่กิจการไปทำไว้ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของ Currency Forward หรือ Interest Rate Swap หรือเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงอื่น ๆ มีมาตรฐานการรายงานทางการเงินของไทยออกมารองรับหรือยัง”

สืบเนื่องจากคำถามที่ผู้เขียนมักได้รับการสอบถามเป็นประจำ เมื่อไปบรรยายตามสถานที่ต่าง ๆ ประการแรกก็คือ บริษัทของผู้ถามเป็นบริษัทมหาชน อยากจะนำรายการเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงที่ทำไว้กับธนาคาร เช่น ทำ Interest rate swap หรือ currency forward มารับรู้งบการเงิน จะสามารถทำได้หรือไม่ เนื่องจากเท่าที่ผู้ถามได้ทำการศึกษามาตรฐานการรายงานทางการเงินของไทยในปัจจุบัน ยังไม่พบว่ามีความชัดเจนที่กำหนดให้กิจการต้องวัดและรับรู้รายการเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงลงในงบการเงิน ซึ่งก็ไม่ผิดที่ผู้ถามสามารถสรุปได้อย่างถูกต้องว่า ขณะนี้ประเทศไทยเรายังไม่มีมาตรฐานว่าด้วยเรื่องนี้

มาตรฐานฯ เท่าที่มีอยู่ทุกวันนี้ ผู้อ่านคงจะทราบดีว่าเป็นเรื่องของ การรับรู้เครื่องมือทางการเงินพื้นฐานเสียมากกว่า เช่น มาตรฐานฯ 105 ว่าด้วยการบัญชีสำหรับเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน ซึ่งเรียบเรียงเมื่อสมัยยุคหินจาก US GAAP โดยตรง หรือไม่ก็เป็นมาตรฐานฯ ว่าด้วยการนำเสนอและการเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงินเสียมากกว่า ทุกคนคงนึกออกว่าข้อกำหนดต่าง ๆ อยู่ในมาตรฐานฯ 107 ว่าด้วยการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงินซึ่งรวมถึงเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง ซึ่งเรียงเรียงจาก IFRS ฉบับยุคก่อนยุคหินอีกนิดหนึ่ง ซึ่งก็มีการแตะในเรื่องการเปิดเผยมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงและประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแบบนิด ๆ หน่อย ๆ พอน่ารัก ๆ ครับ

กลับมาที่คำถามเดิมหลังจากนอกเรื่องไปก็คือขณะที่ยังไม่มีมาตรฐานการรายงานทางการเงินว่าด้วยการวัดและรับรู้รายการเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงลงในงบการเงิน ตกลงแล้วกิจการจะสามารถเลือกที่จะรับรู้รายการเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงลงในงบการเงินได้หรือไม่ โดยนำ IFRS ว่าด้วยเรื่องนี้มาใช้ก่อนกำหนดจะผิดกฎหรือไม่ ผู้เขียนก็เลยต้องตั้งคำถามกลับไปก่อนว่าทำไมบริษัทที่ถามมาจึงอยากจะได้รับรู้เครื่องมือป้องกันความ

เสี่ยงลงบนตัวงบการเงินเสียเหลือเกิน ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีมาตรฐานฯ ว่าด้วยเรื่องนี้ในประเทศไทย คำตอบที่ได้รับก็คือทางบริษัทฯ ลองให้ธนาคารประเมินมูลค่าแถววันสิ้นรอบบัญชีแล้วแม้สัญญาจะยังไม่จบลงก็ตาม ก็พบว่ามีการเกิดขึ้นแม้จะ unrealized ก็ตาม ดังนั้น หากมีมาตรฐานฯ ที่อนุญาตให้กิจการสามารถบันทึกรายการดังกล่าวได้ ก็จะช่วยทำให้ผลกำไรที่ยังไม่เกิดจริงจากการรับรู้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในงบการเงินเกิดการหักลบกับผลขาดทุนจากรายการที่นำไปป้องกันความเสี่ยงนั่นเอง สรุปก็คืออยากให้งบการเงินสะท้อนความเป็นจริงมากขึ้นนั่นเอง แถมน่าสนใจหลักการดังกล่าวว่าเป็นไปตาม Hedge accounting ที่เคยเรียนมาในชั้นเรียน

ผู้ถามก็แจ่มแจ้งต่อไปว่าบริษัทเองก็ได้ทำเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงไว้แล้ว หากได้บันทึกตามหลักการเช่นว่า ก็มีแต่ดีกับดีเท่านั้น กล่าวคืองบการเงินก็น่าจะสะท้อนผลของการป้องกันความเสี่ยงให้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น ฝ่ายบริหารความเสี่ยงจะได้ไม่โดนคณะกรรมการบริษัทต่อว่าว่าทำไมกิจการไปทำเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงมาแล้ว ยังประสบขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนในงบการเงินอีก อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็เกิดคำถามในใจ (อาจนอกใจได้ด้วย) ว่าแล้วหากมองมุมกลับกันว่า ถ้าหากกิจการมีกำไรจากรายการที่ถูกนำไปป้องกันความเสี่ยง และเมื่อให้ธนาคารกำหนดมูลค่าของสัญญาป้องกันความเสี่ยง ณ วันสิ้นรอบใหม่ ซึ่งแน่นอนก็จะมีผลทำให้กิจการประสบขาดทุนจากสัญญาป้องกันความเสี่ยง คำถามคือแบบนี้บริษัทฯ ยังอยากจะทำเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงนั้นมารู้ในทางบัญชีหรือไม่

ผู้ถามคงได้ยินผู้เขียนคิดในใจก็เลยบอกว่าประเด็นนี้ก็น่าคิดเหมือนกัน เพราะฝ่ายบริหารเองก็คงไม่อยากจะให้มีการรับรู้ผลขาดทุนจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงอย่างแน่นอน เพราะงบการเงินจะดูไม่สวย อีกทั้งมาตรฐานฯ ในเรื่องนี้ก็ยังไม่ชัดเจน

ใช้ในประเทศไทย ผู้เขียนจึงอนุมานว่าแสดงว่าความต้องการของกิจการในการนำหลักการรับรู้รายการเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงมาใช้ น่าจะเกิดขึ้นเพราะขณะที่สอบถามมานี้ กิจการมีกำไรจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงนั่นเอง หากมีผลขาดทุนคงจะยังไม่แข็งแรงผลักดันในการนำหลักการดังกล่าวมาใช้

สมมติต่อไปว่าไม่ว่าด้วยเหตุผลประการใด (ลองคิดเชิงบวก เมื่อก็คิดเชิงลบมากไป) ทางบริษัทประสงค์จะนำหลักการบัญชีสำหรับการรับรู้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงมาใช้ แต่ในขณะนี้เป็นที่ทราบกันดีว่ายังไม่มีความชัดเจนของนโยบายด้วยเรื่องนี้ แล้วกิจการจะอ้างอิงจากหลักการไหนดี จริง ๆ แล้วผู้เขียน อยากเรียนให้ผู้อ่านทราบว่าเป็นเบื้องต้นทางคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานฯ บัญชีเอง ก็เคยเตรียมการที่จะออกแนวปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินซึ่งเรียบเรียงจาก IAS 32 IAS 39 (2009) และ IFRS 7 (2009) เพื่อให้บริษัททั้งร้านได้มีแนวทางในการถือปฏิบัติกันไปก่อนพลาง ๆ เนื่องจากสภาวิชาชีพบัญชี มีแผนการที่จะนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินว่าด้วยเรื่องเครื่องมือทางการเงินระดับสากลมาใช้ อย่างจริงจังประมาณปี 2562 ขึ้นต่อรองจนปี 2562 กิจการในประเทศไทยก็เลยยังไม่มีความชัดเจน ร่องรอยรายการเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงไปเรื่อย ๆ

แต่แล้วแผนการในการขึ้นแนวปฏิบัติทางบัญชีดังกล่าว ออกมาใช้ได้ถูกพับลงไปกองอยู่บนพื้น เนื่องจากคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานฯ พบว่า หลักการหลายหลักการที่กำหนดไว้ใน IAS 39 (2009) (แต่อย่าไปรู้เลยว่าหลักการอะไร) ไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดของมาตรฐานการรายงานทางการเงินว่าด้วยเรื่องเครื่องมือทางการเงินระดับสากลคือ IFRS 9 ที่กำลังจะมาแทนที่ IAS 39 ในเร็ววัน อีกทั้งการกำหนดมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินตามที่ระบุไว้ใน IAS 39 เองก็ไม่ได้มีการอ้างอิงถึงหลักการกำหนดมูลค่ายุติธรรมที่กำหนดไว้ใน IFRS 13 หรือ TFRS 13 ของไทยเราอย่างแน่แท้ชนิด กล่าวโดยสรุป (จริง ๆ แล้วกล่าวโดยผู้เขียน) ก็คือหากคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานฯ ต้องนำ IAS 39 มาปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของ IFRS 9 และ IFRS 13 เพื่อให้เกิดเป็นแนวปฏิบัติทางบัญชีเพื่อใช้พลาง ๆ ไปก่อน ก็คงจะเสียเวลาค่อนข้างมาก และไม่ได้ประโยชน์มากมายนัก เพราะหลาย ๆ กิจการ ต่อให้แนวปฏิบัติทางบัญชีนี้ออกมาก ก็คงจะไม่นำไปใช้อยู่ดี เพราะเป็นแค่แนวปฏิบัติที่เป็นแค่ทางเลือก (น้ำหนักใจแทน) ทางคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีก็เลยตัดสินใจอยู่ 16 ครั้ง ขอยกเลิกการจัดทำแนวปฏิบัติดังกล่าวไปก่อน จนเกิดสัญญาณตามมาว่าแล้วกิจการจะเอาหลักการบัญชีสำหรับเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงไหนมาใช้กับการรับรู้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงที่กิจการถือครองอยู่ ?????

ก่อนจะตอบคำถามในเรื่องนี้ ขอให้ฟังอะไรบางอย่างจากผู้เขียนก่อน ทั้งนี้ จากการสำรวจของผู้เขียนในเบื้องต้นจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่ม SET 50 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 พบว่าบริษัทจำนวนหนึ่งได้นำหลักการบัญชีสำหรับเครื่องมือป้องกัน

ความเสี่ยง (hedge accounting) ซึ่งอ้างอิงจาก IAS 39 มาใช้ มีทั้งแบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ แต่ส่วนใหญ่แล้วจะไม่เป็นทางการเสียมากกว่า กล่าวคือบริษัทที่นำมาใช้แบบไม่เป็นทางการ ก็จะเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินว่าบริษัทได้จัดให้มีการรับรู้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงโดยใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมและรับรู้ผลกำไรหรือขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงไปยังกำไรหรือขาดทุน (profit or loss) โดยตรง และไม่ได้อ้างอิงว่าทำตามมาตรฐานฯ สากลฉบับไหน ตัวอย่างเช่น บริษัท A ได้เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ว่าตราสารอนุพันธ์ของบริษัทฯ วัตถุประสงค์ด้วยราคายุติธรรม นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังเปิดเผยว่ากลุ่มบริษัทฯ ได้ใช้เครื่องมือทางการเงิน เพื่อลดความเสี่ยงจากการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและอัตราดอกเบี้ยเครื่องมือทางการเงินเหล่านี้ประกอบด้วยสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า และสัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ย ซึ่งบันทึกในงบการเงิน ณ วันที่ตามสัญญา วัตถุประสงค์ของเครื่องมือทางการเงินเหล่านี้คือการลดความเสี่ยงสำหรับสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนโดยการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนที่จะใช้ในการชำระหนี้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ บริษัทฯ จะบันทึกรายการซื้อขายเงินตราต่างประเทศเป็นลูกหนี้ และเจ้าหนี้ตามสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ณ วันที่ตามสัญญา ลูกหนี้ตามสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าจะถูกแปลงค่าตามอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่สิ้นงวดบัญชีกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการแปลงค่าเงินตราต่างประเทศดังกล่าวจะถูกบันทึกในกำไรหรือขาดทุน ส่วนเกินหรือส่วนลดยที่เกิดขึ้นในการทำสัญญาจะถูกตัดจำหน่ายตามวิธีเส้นตรงตลอดอายุของสัญญา ขณะที่สัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากความผันผวนของอัตราดอกเบี้ย ผลต่างที่จะได้รับหรือต้องจ่ายชำระตามสัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยได้จะบันทึกเป็นส่วนหนึ่งของรายได้หรือค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยตลอดอายุของสัญญา กำไรหรือขาดทุนจากการยกเลิกสัญญาหรือการชำระคืนเงินกู้ยืมก่อนกำหนดได้บันทึกไว้ในกำไรหรือขาดทุน

ขณะที่บางบริษัทฯ ซึ่งเป็นส่วนน้อยจะเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินว่าบริษัทได้จัดให้มีการรับรู้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงโดยใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมและรับรู้ผลกำไรหรือขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงไปยังกำไรหรือขาดทุนหากเป็นการป้องกันความเสี่ยงจากมูลค่ายุติธรรม (fair value hedge) และรับรู้ผลกำไรหรือขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงเฉพาะส่วนที่มีประสิทธิภาพไปยังรายการ OCI (other comprehensive income) สำหรับส่วนที่ไม่มีประสิทธิภาพ ก็จะรับรู้ไปยังรายการกำไรหรือขาดทุน โดยอ้างอิงถึง IAS 39 ตัวอย่างเช่น บริษัท S ได้เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 แบบละเอียดดิบดี (ละเอียดแบบละเอียด) ว่าตราสารอนุพันธ์ของบริษัทฯ จะวัดมูลค่าเริ่มแรกด้วยมูลค่ายุติธรรมนับตั้งแต่วันที่ตราสารอนุพันธ์ได้มีผลผูกมัด และมีการวัดมูลค่าในภายหลังด้วยมูลค่ายุติธรรมเช่นกัน วิธีการรับรู้กำไรหรือขาดทุนขึ้นอยู่กับประเภทของรายการที่ทำการป้องกันความ

เสียง ณ วันที่ตราสารอนุพันธ์เริ่มมีผลผูกมัดเรียกว่าเป็นไปตามข้อกำหนดของ IAS 39 ทุกประการ ทั้งนี้ บริษัทฯ มีการระบุวาทราสารอนุพันธ์นั้นจัดอยู่ในประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- 1) การป้องกันความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้ในบัญชี (การป้องกันความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรม)
- 2) การป้องกันความเสี่ยงจากการผันผวนของกระแสเงินสดซึ่งเกิดจากความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้ในบัญชี เช่นการจ่ายชำระดอกเบี้ยในอนาคตของหนี้สินที่มีอัตราดอกเบี้ยผันแปร (การป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด)
- 3) การป้องกันความเสี่ยงจากเงินตราต่างประเทศของสัญญาที่ผูกมัด (การป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด)

นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังเปิดเผยอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ประเภทการป้องกันความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรมที่คาดว่าจะมีประสิทธิผลสูงจะรับรู้ในส่วน

ของกำไรหรือขาดทุน โดยรับรู้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่ได้ถูกทำการป้องกันความเสี่ยงนั้น หลักการบัญชีที่ว่านี้จริงๆ ก็คือ Hedge Accounting นั่นเอง สำหรับการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ประเภทการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสดที่คาดว่าจะมี

ประสิทธิภาพสูงกิจการจะรับรู้ในกำไรหรือขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ๆ หากการป้องกันความเสี่ยงดังกล่าวทำให้เกิดการรับรู้สินทรัพย์หรือหนี้สิน กิจการก็จะโอนกำไรหรือขาดทุนที่ได้เคยรับรู้ในกำไรหรือขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นไปรวมไว้ในต้นทุนเริ่มแรกของสินทรัพย์ที่ไม่ใช่สินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินที่ไม่ใช่หนี้สินทางการเงิน หรือปรับกำไรหรือขาดทุนที่ได้เคยรับรู้ในกำไรหรือขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นดังกล่าวไปยังส่วนของกำไรหรือขาดทุน โดยถือเป็นกำไรหรือขาดทุนในงวดบัญชีเดียวกันกับที่รายการกระแสเงินสดมีผลกระทบต่อส่วนของกำไรหรือขาดทุน เช่น การชำระดอกเบี้ยหรือเกิดการผูกมัดของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงนั้น

เรื่องที่ที่น่าสนใจไปกว่านั้นคือ บริษัทฯ ได้เปิดเผยว่ารายการอนุพันธ์บางรายการที่แม้จะเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพภายใต้นโยบายการจัดการความเสี่ยงของบริษัทฯ แต่อาจไม่เข้าเงื่อนไขสำหรับการใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยงภายใต้มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศสำหรับเรื่องเดียวกัน ซึ่งก็คือ การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ดังกล่าว กิจการจะรับรู้ในส่วนของกำไรหรือขาดทุนโดยทันทีในกรณีที่มีเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงถูกขาย หรือการป้องกันความเสี่ยงนั้นไม่เข้าเงื่อนไขสำหรับการใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยงภายใต้มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศสำหรับเรื่อง

เดียวกัน กิจการยังคงแยกผลกำไรหรือขาดทุนสะสมของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงที่เคยรับรู้ในกำไรหรือขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นไว้จนกว่ารายการผูกมัดของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในอนาคตจะเกิดขึ้น แต่หากคาดว่ารายการในอนาคตจะไม่เกิดขึ้นแล้ว ให้ปรับผลกำไรหรือขาดทุนสะสมของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงที่เคยรับรู้ในกำไรหรือขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นไปยังส่วนของกำไรหรือขาดทุนในทันที เมื่อมีการปรับปรุงมูลค่าตามบัญชีของเครื่องมือทางการเงินที่มีการป้องกันความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรม กิจการจะตัดจำหน่ายไปยังกำไรหรือขาดทุนโดยเริ่มต้นทันทีที่มีการปรับปรุงเกิดขึ้น และต้องไม่ช้ากว่าเมื่อรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงจะหยุดได้รับการปรับปรุงจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรม และต้องถูกตัดจำหน่ายให้หมดทั้งจำนวนภายในอายุของเครื่องมือทางการเงินนั้น

ประการสุดท้าย บริษัทฯ ได้เปิดเผยต่อไปว่าได้ใช้ความพยายามอย่างขยันขันแข็งในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของ IAS 39 กล่าวคือ บริษัทฯ ได้เปิดเผยว่าบริษัทฯ ได้มีการจัดทำเอกสารที่เป็นการระบุถึงความสัมพันธ์ของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงและรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงขึ้น วัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงและกลยุทธ์ในการป้องกันความเสี่ยง ขั้นตอนดังกล่าวรวมไปถึงการระบุตราสารอนุพันธ์ทั้งหมดที่ใช้ในการป้องกันความ

เสี่ยงต่อสินทรัพย์และหนี้สินแต่ละรายการโดยเฉพาะหรือต่อสัญญาที่ผูกมัดโดยเฉพาะ บริษัทฯ ยังจัดทำเอกสารการประเมินประสิทธิภาพของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง ณ วันที่

ทำการป้องกันความเสี่ยง รวมถึงเอกสารการประเมินประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูว่าการป้องกันความเสี่ยงจะมีประสิทธิภาพสูงในการหักลบกับการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมหรือกระแสเงินสดที่เกิดจากความเสี่ยงที่ได้ป้องกัน ผู้เขียนขอมอบรางวัลดีเด่น (มากกว่า Oscar ทองคำ) ให้แก่บริษัทนี้ในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลได้อย่างดีเยี่ยม อ่านแล้วมองเห็นภาพเลยว่าทำอะไรอยู่

คำถามคือหากกิจการของผู้อ่านจะเลือกทำตามแบบใดแบบหนึ่งที่ว่าจะได้หรือไม่ ในทรรศนะของผู้เขียนเห็นว่าไม่มันจะได้แม้แต่แบบเดียว เนื่องจากหากกิจการเปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินว่าบริษัทได้จัดให้มีการรับรู้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงโดยใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมและรับรู้ผลกำไรหรือขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยงไปยังกำไรหรือขาดทุนโดยตรง ผู้ใช้งบการเงินก็คงไม่รู้เหมือนกันว่าบริษัทฯ ไปอ้างอิงมาจากมาตรฐานสากลฉบับไหน จะว่าอ้างอิงจากมาตรฐานฯ ของไทยก็ใช้ที่เพราะมาตรฐานฯ ไทยยังไม่มีข้อกำหนดในเรื่องนี้ จะว่าอ้างอิงจาก IAS 39 ก็ไม่น่าจะใช้เท่าไรนัก สำหรับบริษัทที่อ้างว่าบริษัทได้จัดให้มีการรับรู้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงโดยใช้วิธีมูลค่า

ยุติธรรมโดยอ้างอิงถึง IAS 39 แม้จะดูดีขึ้นมาก็ระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่น่าจะถูกต้องเท่าไรนัก เพราะ IAS 39 แม้จะยังมีผลบังคับใช้อยู่ระดับสากล แต่การนำข้อกำหนดของมาตรฐานฯ ฉบับนี้มาใช้เพียงเฉพาะข้อกำหนดในส่วนที่ว่าด้วยเรื่องเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง แต่ไม่นำข้อกำหนดในส่วนอื่นๆ มาใช้ด้วย เช่น ข้อกำหนดเกี่ยวกับการบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินพื้นฐานฯ ก็ดูจะใช่ที่ ดูแล้วพิลึกกึ่งงออยู่ เหมือนทานยาปฏิชีวนะไม่ครบที่แพทย์สั่งอย่างไรอย่างนั้น

สำหรับผู้เขียนเองแม้จะไม่เห็นด้วยในหลาย ๆ ประเด็นที่กล่าวมาก็ต้องขอโอดสภากา (ทำใจ) ไปก่อนว่าในเมื่อผู้สอบบัญชียอมรับได้กับวิธีการดังกล่าว ผู้ใช้งบการเงินเองก็น่าจะยอมรับได้ จะยังไ้ก็ตาม ผู้เขียนก็ขอเรียกร้องเพียงว่าขอให้การกำหนดมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงเป็นไปอย่างสอดคล้องกับข้อกำหนดของ TFRS 13 ก็แล้วกัน ส่วนบริษัทฯ จะนำหลักการบัญชีสำหรับเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงซึ่งอ้างอิงจาก IAS 39 มาใช้แบบไม่เป็นทางการหรือเป็นทางการก็ทำกันไปก่อน ไม่ว่ากันอยู่แล้ว เนื่องจากขณะนี้สภาวิชาชีพบัญชี เองก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าด้วยเรื่องนี้ หากมองในแง่ดี การนำหลักการบัญชีสำหรับเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงซึ่งอ้างอิงจาก IAS 39 มาใช้แม้เพียงบางส่วน ก็น่าจะช่วยให้งบการเงินมีความโปร่งใสในระดับหนึ่ง และน่าจะดีกว่าบริษัทฯ ที่มีเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง แต่ไม่ได้มีการรับรู้รายการดังกล่าวลงในงบการเงินแม้แต่น้อย การรับรู้รายการดังกล่าวอย่างน้อยที่สุดก็ทำให้ผู้ใช้งบการเงินมองเห็นถึงผลกระทบของการป้องกันความเสี่ยงที่มีต่อผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกิจการในระดับหนึ่ง

ผู้เขียนขอเพียงสองอย่างว่าเมื่อบริษัทฯ ได้นำหลักการบัญชีสำหรับเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงซึ่งอ้างอิงจาก IAS 39 มาใช้ แม้ไม่เต็มรูปแบบแล้วก็ตาม เมื่อถึงรอบบัญชีที่บริษัทต้องรับรู้ผลขาดทุนจากการป้องกันความเสี่ยง ก็อย่าหันเหกลับลำเปลี่ยนวิธีการกลับมาเป็นแบบไม่รับรู้รายการเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงเหมือนอย่างที่เคยทำ ก็คือเปลี่ยนนโยบายการบัญชีเสียอย่างนั้นจากเคยบันทึกรายการเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงมาเป็นไม่บันทึก โดยอ้างว่าขณะนี้มาตรฐานฯ ว่าด้วยเรื่องนี้ยังไม่มีการประกาศใช้ในประเทศไทย การเดินทางไปทำก่อนบริษัทอื่น ทำให้งบการเงินไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้กับงบการเงินของบริษัทอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกันที่ยังไม่ได้นำหลักการนี้มาใช้ คำถามคือแล้วตอนที่ตัดสินใจนำหลักการบันทึกรายการเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงมาใช้ อะไรคือเหตุผลที่อยู่เบื้องหลัง ??? แบบนี้คือไม่มีหลาย

สาเหตุที่ต้องกล่าวย้าแบบนี้ เนื่องจากผู้เขียนเคยพบในหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัทแห่งหนึ่งเมื่อหลายปีก่อนที่ได้ นำเอาหลักการบัญชีป้องกันความเสี่ยงที่ระบุไว้ใน IAS 39 มาใช้ก่อนบริษัทอื่น ๆ ในระยะแรก ๆ ที่นำมาใช้ บริษัทก็มีการรับรู้ผลกำไรจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงแบบสนุกสนาน แต่ระยะหลังๆ เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงที่ทำไว้ซ้ก็จะไม่รักษา

หน้ารักษาตาบริษัท กล่าวคือเมื่อจัดให้มีการกำหนดมูลค่ายุติธรรม เรียกว่าประสบแต่ขาดทุนเป็นหลัก จนทำให้ฝ่ายบริหารของบริษัทขอให้ผู้ทำบัญชียกเลิกการใช้หลักการบัญชีสำหรับเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงซึ่งอ้างอิงจาก IAS 39 แล้วหันกลับมาเป็นแบบไม่รู้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงลงบนงบการเงินเหมือนอย่างที่เคยทำ โดยให้เหตุผลว่าไม่พบว่ามีบริษัทใดในกลุ่มที่ได้นำหลักการบัญชีเช่นนี้มาใช้ มีเพียงบริษัทเท่านั้นที่นำมาใช้ก่อนมีผลบังคับใช้ในประเทศไทย แบบนี้ดูไม่น่ารักเท่าที่ควร แถมน่าแข่งอีกต่างหาก ทำเหมือนคลิบหลุดแล้วมาขอโทษต่อไปจะไม่ทำอีกแล้ว พลอยสงสารผู้สอบบัญชีของบริษัทไปด้วย ต้องมาทนกับพฤติกรรม...(ออกอากาศไม่ไหว)

เรื่องที่สอง (เมื่อก็บอกไปหนึ่งอย่าง) คือ หากบริษัทฯ ได้นำหลักการบัญชีสำหรับเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงซึ่งอ้างอิงจาก IAS 39 มาใช้ ไม่ว่าจะเต็มรูปแบบหรือไม่ ก็อย่าลืมปรับงบการเงินย้อนหลังเสมือนหนึ่งว่ากิจการได้นำหลักการบัญชีดังกล่าวมาใช้แต่แรกด้วย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถือเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชี ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชีที่จะสามารถใช้วิธีเปลี่ยนทันทีไปข้างหน้า พยายามอย่าอ้างว่าหาข้อมูลที่จะนำมาปรับปรุงย้อนหลังยากจัง คงดูไม่ตีแน่นอนเช่นกัน

วันนี้ขอจบเรื่องเบา ๆ เพียงเท่านี้ครับ ยังไงแล้วขอแจ้งความคืบหน้าให้ผู้อ่านทราบว่าขณะนี้คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานฯ กำลังอยู่ระหว่างการจัดทำร่างสุดท้ายของมาตรฐานชุดเครื่องมือทางการเงินระดับสากลภาษาไทย ซึ่งอ้างอิงถึง IFRS 7 IFRS 9 และ IAS 32 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการในรอบบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้เชยชมในเบื้องต้น โดยวางแผนที่จะ post ขึ้นบน website ประมาณเดือนพฤศจิกายนที่จะมาถึงนี้เป็นอย่างช้า โปรดติดตามร่างมาตรฐานฯ ดังกล่าวโดยพร้อมเพรียงกัน และหากมีข้อคิดเห็นประการใดโปรดอย่าเก็บไว้ในใจ (คำถามชี้แนะ เช่น แนวปฏิบัติในช่วงเปลี่ยนแปลงอยากให้เป็นวิธีใดที่จะเป็นประโยชน์กับทุกฝ่ายโดยเฉพาะเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม) แจ้งให้คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานฯ ได้รับทราบด้วยจักขอบพระคุณยิ่ง..

โดย.. ศร.ดร. วรศักดิ์ กุมาขุนทด
ประธานคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี